

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az ítéltábla dr. Kovács Lóránt ügyvéd által képviselt I.r., II.r. és III.r. felpereseknek I. r. és II. r. alperesek ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Zala Megyei Bíróság 2009. november 4-én kelt 4.P.22.054/2008/35. számú ítéletével szemben a II. rendű alperes által 38. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla a megyei bíróság ítéletét megváltoztatja, a II.-III. rendű felpereseknek a tartást pótló járadék címén előterjesztett kártérítési keresetét elutasítja.

Mellőzi az elsőfokú ítéletnek a perköltségviselésre irányuló rendelkezéseit.

Kötelezi a II-III. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a II. rendű alperesnek 45.000.-(azaz Negyvenötezer) forint első-, és 12.500.-(azaz Tizenkettőezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget.

A 43.200.-(azaz Negyvenháromezer-kettőszáz) forint kereseti, és a 12.100.-(azaz Tizenkettőezer-egyszáz) forint fellebbezési eljárási illetéket, valamint az állam által előlegezett szakértői díjat a Magyar Állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

A megyei bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletében kötelezte a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül tartást pótló járadék címén fizessen meg a II. és III. rendű felpereseknek személyenként 313.848.-Ft hátralékos összeget, továbbá 2010. januárjától minden hónap 15.

napjáig személyenként havi 8.425.-Ft-ot. Kötelezte a II.r. alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül a felpereseknek, mint együttes jogosultaknak 15.000.-Ft ügyvédi munkadíjat, az államnak pedig felhívásra 6.100.-Ft illetéket és 99.250.-Ft szakértői díjat. Kimondta, hogy a II.r. alperes maga köteles viselni a felmerült költségeit.

Határozata indokolásában megállapította, hogy az I. r. felperes házastársa, azaz a II-III. r. felperesek édesapja 2002. december 15.-én közúti balesetben elhunyt, a baleset okozója az I. r. alperes volt, akinek a felelősségbiztosítója a II. r. alperes.

A felperesek kártérítés megfizetésére kérték kötelezni az alpereseket.

A Zala Megyei Bíróság a P.21.530/2003/61. számú ítéletével az alpereseket egyetemlegesen kötelezte a felperesek részére nem vagyoni és vagyoni kártérítés, továbbá a II. és III. rendű felperesek javára személyenkénti tartást pótló járadék megfizetésére. A másodfokon eljáró Győri Ítéltábla a Pf.I.20.049/2007/9. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, az egyetemleges marasztalás mellőzésével az I. r. alperessel szembeni keresetet elutasította, és kizárólag a II. r. alperest kötelezte a vagyoni és nem vagyoni kártérítés megfizetésére.

A II. r. alperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Legfelsőbb Bíróság a Pfv.III.20.658/2008/4. számú ítéletével a jogerős ítéletnek és a Zala Megyei Bíróság ítéletének felülvizsgálattal támadott, a II. és III. r. felperesek részére megítélt lejárt és a jövőben esedékes tartást pótló járadékról szóló rendelkezését hatályon kívül helyezte. Ebben a körben az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Egyebekben a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság indokolása szerint a perben nincs adat arra, hogy az elhunyt munkaviszonyból származó jövedelme a társadalombiztosítási- és egyéb járulékokkal csökkentett nettó összege-e. Kifejtette azt is, hogy a KSH adatai csak akkor szolgálhattak volna az ítélelhozatal alapjául, ha a néhai volt munkáltatójától szükséges adatok nem szerezhetők be, ugyanakkor a munkáltató megkeresése elmaradt, ezért a 2003. évtől kezdődő bérjövődelem megállapításának nincs alapja.

A Legfelsőbb Bíróság a fentieken túl úgy foglalt állást, hogy nem kirívóan okszerűtlen mérlegelés eredménye az elhunyt baleset évében elért vállalkozásból eredő 7.800.-Ft, valamint a következő évekre ilyen címen becsült jövedelme, mint nettó jövedelem. Mindemellett helytállónak ítélte a családi pótlék és szociális támogatás figyelmen kívül hagyását, ugyanakkor rámutatott, hogy a II-III. r. felperesekre jutó családi jövedelemhányadnak kizárólag a részükre folyósított árvajáradékkal - mint magasabb összeggel - való egybevetésének nincs jogszabályi alapja.

A megyei bíróság a Ptk.358. § (1) bekezdésében írtakra utalással kiemelte, hogy a megismételt eljárás során abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a II. és III. r. felperesek szükségletei baleset előtti életszínvonalon való kielégítésének biztosításához szükséges-e, és ha igen, milyen összegű tartást pótló járadék.

A bíróság - az elhunyt utolsó munkahelyének jövedelemigazolása, a 2002-es jövedelem APEH igazolása, az I. r. felperes időközben létesített munkaviszonyából származó jövedelem igazolása, a gyes, az özvegyi nyugdíj és az árvaellátás összegének igazolása, valamint a megismételt eljárás során beszerzett igazságügyi könyvszakértői vélemény értékelése alapján - azt állapította meg, hogy a II. és III. r. felperesek tartására 2003. január 1-je és 2009. december 31-e között az eltartók gyermekeként összesen 313.848.-Ft-tal magasabb

összeget tudtak volna fordítani, 2010. január 1-jétől pedig 8.425.-Ft az a személyenkénti havi összeg, melyet a káresemény bekövetkezte hiányában az eltartók a II. és III. r. felperesekre fordíthatnának. A fentiekre figyelemmel megállapította, hogy a II. és III. r. felperesek szükségletei baleset előtti életszínvonalon való kielégítésének biztosításához tartást pótló járadék szükséges.

Kifejtette, hogy a kirendelt szakértő négy - számszakilag helyes - levezetést adott, melyek aszerint különböznek egymástól, hogy a járadékalap meghatározása során figyelembe vette-e az árvaellátást és az özvegyi nyugdíjat.

A bíróság megítélése szerint az özvegyi nyugdíj az elhunyt jövedelmét pótló összegként nem értékelhető, mert nem jelenthet káronszerzést a károkozó magatartása következtében elhunyt házastárs után kapott özvegyi nyugdíj. Ennek értelmében a perben a szakértő által kidolgozott harmadik számítás alkalmazandó, mely alapján a II.-III. r. felpereseket 2009. december 31-ig személyenként 313.848.-Ft hátralékos tartást pótló járadék illeti meg, 2010. januárjától pedig személyenként havi 8.425.-Ft. A bíróság utalt a Legfelsőbb Bíróság EBH 2008.1769. számú eseti döntésére, mely szerint nem jelent káronszerzést a károkozó magatartása következtében elhunyt házastárs után kapott özvegyi nyugdíj.

A szakértő által ennek megfelelően kidolgozott harmadik számú változat tehát a nettó jövedelmeket veszi alapul, a volt munkáltatótól beszerzett adatokból indul ki, figyelmen kívül hagyja a családi pótlékot és a szociális támogatást, valamint az özvegyi nyugdíjat, ugyanakkor számol az árvaellátással.

A II. r. alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a II.-III. r. felperesek tartást pótló járadék címén előterjesztett keresetének elutasítását, perköltségben való marasztalásukat kérte.

Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság a perbeli igények elbírálásánál a Ptk.358. § (3) bekezdését figyelmen kívül hagyta, holott az I. r. felperest ugyanúgy terheli és terhelte tartási kötelezettség, mint az elhunytat. Emiatt a járadék összegének meghatározásánál nem lehet figyelmen kívül hagyni az I. r. felperes jövedelmét, közte az özvegyi nyugdíjat. A II. r. alperes álláspontja szerint a Legfelsőbb Bíróság EBH 2008. évi 1769. számú eseti döntése a jelen jogvitára nem vonatkoztatható.

A fellebbezés hivatkozott a szakértő által kidolgozott - a II. r. alperes által helyesnek tekintett szempontokon alapuló - ún. negyedik számítási módszerre, melyből megállapítható, hogy a II. és III. r. felperesre a balesetet követően jóval nagyobb összeg jut, mint amennyit a baleset előtti jövedelem számítása eredményez. A család egy főre eső jövedelme magasabb, mint a családfő halála előtt volt, így az alperes marasztalása minden jogi alapot nélkülöz.

Eljárási szabálysértésként jelölte meg, hogy a bíróság indokolatlanul hagyatkozott az igazságügyi könyvszakértő véleményére, holott a szükséges számítások elvégzése nem kívánt meg különleges szakértelmet, annak eldöntése pedig nem tartozik szakértői kompetenciába, hogy egyes tényeket a peres eljárásban mivel kell bizonyítani. Utalt arra, hogy a megismételt eljárás során a felpereseknek a szakértő kirendelését megelőzően nem volt határozott keresete, számításaikat, és azok bizonyítékait nem terjesztették elő. Mindemellett az I. r. felperes és az I. r. alperes feleslegesen szerepelt a megismételt eljárásban, a bíróság pedig indokolatlanul utasította el a II. r. alperes bizonyítási indítványait.

A fellebbezés az alábbiak szerint megalapozott.

A megyei bíróság a megismételt eljárás tárgyát képező jogvita eldöntéséhez szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, ennek során felderítésre került minden olyan adat, tény és körülmény, amely a tartást pótló járadék iránti kereseti kérelem elbírálása körében releváns. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság megalapozottan mellőzte a további - a II. r. alperes által indítványozott - bizonyítás lefolytatását, a megismételt eljárás során eljárásjogi szabálysértés nélkül hozta meg ítéletét, így az érdemi felülbírálatra alkalmas.

A fentiekre tekintettel - ahogy az elsőfokú bíróság is utalt rá - a II.-III. r. felperesek Ptk.358. §-ára alapított igényének elbírálása során azon jogkérdésben kellett elsődlegesen állást foglalni, hogy a járadékalap meghatározása során figyelembe kell-e venni az árvaellátást és az özvegyi nyugdíjat, és ha igen, úgy miképp.

Az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az özvegyi nyugdíj az elhunyt jövedelmét pótló összegként nem értékelhető, mert nem jelenthet káronszerzést a károkozó magatartása következtében elhunyt házastárs után kapott özvegyi nyugdíj. Ezzel kapcsolatosan utalt a Legfelsőbb Bíróság EBH.2008.1769. számú eseti döntésére, amelyben a Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy az ellenkező álláspont elfogadásával indokolatlan hátrányt szenvedne a károkozó magatartás folytán elhunyt személy károkat is elszenvedő házastársa a természetes halállal elhunyt személy házastársával szemben. A beszámítás a nyugellátás rendeltetésével ellentétes módon az özvegyi nyugdíjtól fosztaná meg a jogosultat.

Az ítéletábra a fenti állásponttal szemben a II. r. alperes jogi álláspontját osztotta az alábbiakra figyelemmel.

A Ptk.356. § (2) bekezdése értelmében a balesetből eredő munkaképtelenség vagy munkaképesség-csökkenés esetében járadékként az elmaradt keresetnek (jövedelemnek) a társadalombiztosítási ellátásokkal csökkentett összegét kell megtéríteni.

A Legfelsőbb Bíróság Pk.46. számú állásfoglalása szerint a járadék összegének meghatározása szempontjából a baleset előtti átlagkereset, illetőleg ennek a munkaképesség-csökkenés mérvéhez igazodó része és a társadalombiztosításról szóló jogszabályok alapján biztosított társadalombiztosítási ellátás között mutatkozó különbséget kell olyan kárnak tekinteni, amelyet a balesetért felelős személy a felelőssége arányában megtéríteni köteles. Ennek a figyelembevételével kell az állásfoglalás szerint meghatározni a baleset következtében meghalt személy által eltartottakat megillető járadék összegét is.

A fentebb idézett jogszabályi rendelkezés és kollégiumi állásfoglalás egyértelműen iránymutatást ad tekintetben, hogy a baleset következtében munkaképtelenné vagy csökkent munkaképességűvé vált személy, illetőleg a meghalt személy által eltartott személy részére folyósított társadalombiztosítási ellátásokkal a káronszerzés tilalmának megfelelően a járadék összege csökkentendő.

Az ítéletábra álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által hivatkozott eseti döntés a fenti jogszabályi rendelkezéssel és kollégiumi állásfoglalással ellentétes, mindemellett a döntéstől

eltérő álláspont is megjelenik a bírói gyakorlatban (pl. Legfelsőbb Bíróság Pf.III.24.815/1999/4.számú ítélet).

A perbeli esetben éppen a fenti rendelkezések tették indokolttá a II. és III. r. felperesek esetében az árvaellátás teljes összegének járadékcsökkentő tényezőként való figyelembevételét. Az árvaellátásra az 1997. évi LXXXI. törvény 54. § (1) bekezdése értelmében, tehát saját jogán a gyermek jogosult, így ezen összegeket nem vitatottan a II.-III. r. felperesek baleset következtében folyósított társadalombiztosítási juttatásaként kell elszámolni.

A fentiektől, és így az elsőfokú ítéletben hivatkozott döntéstől is eltérő tényálláson nyugszik a jelen jogvita abban a kérdésben, hogy a II.-III. r. felperesek járadékjogosultságának meghatározásakor az I. r. felperes részére folyósított özvegyi nyugdíjat figyelembe kell-e venni. E vonatkozásban a Ptk.356. § (2) bekezdése és a 46. számú PK. állásfoglalás nem irányadó, hisz nem az egyébként járadékra jogosult II.-III. r. felperesek a társadalombiztosítási ellátás (özvegyi nyugdíj) jogosultjai.

Az özvegyi nyugdíj összegét tehát nem a járadékra jogosult II. és III. r. felperesek jövedelmeként kell értékelni, ugyanakkor az alábbiakra tekintettel figyelembe kell venni az eltartásukra az elhunytal egysorban köteles I. rendű felperes jövedelmeként.

A Ptk.358. § (1) bekezdése értelmében a károkozó kártérítési felelőssége nem az elhunyt eltartásra köteles személy jövedelmével azonos összegű kártérítés megfizetésére, hanem a jogosult baleset előtti életszínvonalának biztosítására alkalmas összeg megfizetésére terjed ki.

Erre és a Ptk.358. § (3) bekezdésére is figyelemmel a kártérítés (járadék) összegének megállapítása körében a jogosultak javára folyósított társadalombiztosítási ellátásokon túl megfelelően értékelni kell az őket az elhunytal egysorban eltartani köteles - a perbeli esetben a II-III. r. felpereseket saját háztartásában eltartó - szülő jövedelmi viszonyainak alakulását is. Az utóbbi tekintetében figyelemmel kell lenni minden jövedelemre, melyek bizonyos hányada az eltartásra jogosultak tartását szolgálja.

Az ítéletábra megítélése szerint ilyennek minősül a bérjövdelem mellett az I. r. felperes özvegyi nyugdíjának - a bírói gyakorlat szerint két gyermek esetén 20-20 % alapulvételével - egy gyermekre számított hányada is.

Utal arra is az ítéletábra, hogy az 1997. évi LXXXI. törvény 45. § (1) bekezdése és 47. § (2) bekezdés c.) pontja alapján az I. r. felperes özvegyi nyugdíjjogosultságát éppen az alapozza meg, hogy házastársa jogán legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodik. Ennek a társadalombiztosítási ellátásnak tehát kifejezett rendeltetése az árvaellátásra jogosult gyermekek tartásának elősegítése.

Az I. r. felperest a II., III. r. felperesek felé a Csjt.60. § (1) , a 61. § (2) és 63. § (1) bekezdése értelmében az elhunytal egysorban való tartási kötelezettség terheli.

A kifejtettek miatt helytálló az a II. r. alperesi álláspont, mely szerint az I. r. felperes özvegyi nyugdíjának - a tartási kötelezettségre figyelemmel - 20-20 %-át a gyermekekre fordított (fordítandó) jövedelemként kell minősíteni.

A szakértő az 1. számú számításában a baleset nélküli állapotot modellezve a néhai jövedelmét és az I. r. felperes jövedelmét is figyelembe vette, de a baleset utáni állapotra csak az özvegyi nyugdíjat és az árvaellátást értékelte, az I. r. felperes egyéb jövedelmét (bérjövedelem) nem. Ezen elszámolás során tehát csorbul a Ptk.358. § (3) bekezdésének érvényesülése.

A szakvélemény 2. számú számítási módja szintén sérti a fenti jogszabályi rendelkezést, továbbá a baleset nélküli állapot modellezése során az I. r. felperesnek nem a tényleges jövedelmét veszi figyelembe.

Az elsőfokú ítélet alapjául szolgáló - a szakértő által 3. számúként megjelölt - számítási mód a fenti jogszabályi rendelkezésekre nincs figyelemmel, hiszen az I. r. felperes özvegyi nyugdíját nem kezeli jövedelemként.

Ezen levezetés során a szakértő a gyermekekre a baleset (az apa elvesztése) hiányában jutó jövedelemhányad meghatározásakor figyelembe veszi az I. r. felperes minden jövedelmét, a gyes- és bérjövedelmet egyaránt. Ugyanakkor annak meghatározásakor, hogy a baleset bekövetkezte után ténylegesen mennyi a gyermekekre jutó jövedelemhányad, csupán az árvaellátást értékeli, azaz a gyermekekre jutó jövedelemhányadot az árvaellátás összegében határozza meg. Nincs figyelemmel az I. r. felperes jövedelmének (munkadíj, özvegyi nyugdíj) a gyermekek eltartását biztosítani hivatott hányadára.

A szakértő 3. számú módszere lényegében megfelel a korábbi eljárásban a Zala Megyei Bíróság P.21.530/2003/61. számú ítéletének alapjául elfogadott számítási elveknek. Etekintetben ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság a hatályon kívül helyező döntésében rámutatott, hogy a II.-III. r. felperesekre jutó jövedelemhányadnak kizárólag a részükre folyósított árvajáradékkal való egybevetésének nincs jogszabályi alapja. A kifejtettekre figyelemmel a jogvita eldöntése körében tévedett az elsőfokú bíróság, mikor a megismételt eljárás során a korábbi döntéssel azonos elvű elszámolást alkalmazott.

A szakértő által a 35. számú jegyzőkönyv mellékleteként csatolt ún. 4. számú elszámolás az I. r. felperes, mint tartásra jogosult szülő jövedelmeként a gyes, a bérjövedelem és az özvegyi nyugdíj együttesének 20 %-ban, továbbá az árvaellátás összegében határozza meg az egy gyermekre eső jövedelemhányadot. Ezt veti össze a baleset nélküli állapot jövedelmi viszonyai alapján egy gyermekre jutó jövedelemhányaddal.

Ennek a fentiek szerint helyes, így a perben is irányadó számításnak az eredményeként megállapítható, hogy a II-III. r. felperesek a II. r. alperessel szemben tartást pótló járadékra nem jogosultak, ezért az ítélet tábla a Pp.253. § (2) bekezdése alapján a megyei bíróság ítéletét megváltoztatta, a II-III. r. felperesek tartást pótló járadék címén előterjesztett kereseti kérelmét elutasította.

A II-III. r. felpereseket a Pp.78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a II. r. alperes javára az első-, és másodfokú perköltség megfizetésére. Ennek során az alábbiakra volt figyelemmel.

A II-III. r. felperesek e jogcímen előterjesztett kereseti követelése eredetileg 30.000.-Ft/hó/fő összegű járadékra terjedt ki. A követelés pertárgy értéke (egy évi összeg) tehát 720.000.-Ft.

A II. r. alperes fellebbezésének értéke az elsőfokú bíróság által megítélt, összesen 16.850.-Ft havi járadék egyévi értéke, azaz 202.200.-Ft.

A II-III. r. felperesek személyes költségmentessége folytán a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a értelmében a 43.200.-Ft kereseti és 12.100.-Ft fellebbezési illetéket, továbbá a felmerült szakértői díjat az állam viseli.

A 32/2003(VIII.22.) IM. rendelet 3. § (2) bekezdés a.) pontja, továbbá (5) bekezdése szerint a II. r. alperes javára megállapítható munkadíj az elsőfokú eljárásra 36.000.-Ft + áfa, míg a másodfokú eljárásra 10.000.-Ft + áfa.

Győr, 2010. október 20. napján

Dr. Világi Erzsébet sk.	Dr. Maurer Ádám sk.	Dr. Havasiné Dr. Orbán Mária sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	bíró

A kiadmány hitelül:

Kiadó: